

ZASADY ORGANIZACJI ZADAŃ ZESPOŁU SZKOLNO-PRZEDSZKOLNEGO W ŚWIĄTKACH Z WYKORZYSTANIEM METOD I TECHNIK KSZTAŁCENIA NA ODLEGŁOŚĆ W OKRESIE CZASOWEGO OGRANICZENIA FUNKCJONOWANIA JEDNOSTEK SYSTEMU OŚWIATY W ZWIĄZKU Z ZAPOBIEGANIEM, PRZECIWDZIAŁANIEM I ZWALCZANIEM COVID-19

Podstawa prawna

- *Ustawa z 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 374),*
- *Art. 81, art. 140 ustawy z 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1040 ze zm.),*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 marca 2020 roku w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. z 2020 r. poz. 410 ze zm).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 20 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 492).*

I. Przepisy ogólne

1. Zasady organizacji zadań szkoły z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, zwane dalej Zasadami, określą sposób i tryb realizacji zadań Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w okresie czasowego ograniczenia jej funkcjonowania, o którym mowa w Rozporządzeniu MEN z dn. 20 marca 2020 sprawie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, zwanym dalej Rozporządzeniem.
2. Od 25 marca 2020 – w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty **rozpoczyna się realizacja zadań szkoły, w tym realizacja podstawy programowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.**
3. Kształcenie na odległość będzie **odbywało się przemiennie z użyciem monitorów ekranowych (zajęcia on-line) oraz bez ich użycia** przez podejmowanie przez ucznia aktywności określonych przez nauczyciela, potwierdzających zapoznanie się ze wskazanym materiałem i dających podstawę do oceny pracy ucznia wykonywanych w domu, zwanych dalej zadaniami.
4. **Zajęcia on-line** będą się odbywały z wykorzystaniem platform ustalonych przez nauczycieli
5. **Aktywności określone przez nauczyciela w zadaniach**, potwierdzające zapoznanie się ze wskazanym materiałem i dające podstawę do oceny pracy ucznia **będą realizowane z wykorzystaniem materiałów** dostępnych na stronach internetowych wskazanych przez nauczyciela, w tym na stronach internetowych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych

komisji egzaminacyjnych, materiałów prezentowanych w programach publicznej telewizji i radiofonii oraz innych materiałów udostępnionych przez nauczyciela.

6. Kształcenie na odległość będzie odbywało się z zachowaniem **właściwej higieny pracy umysłowej** uczniów z uwzględnieniem ich możliwości psychofizycznych. Niedopuszczalne są sytuacje nadmiernego obciążania uczniów przekazywanymi do realizacji zadaniami przez poszczególnych nauczycieli przedmiotów oraz nadmierne obciążenie pracą przed monitorem komputera. Ustala się maksymalny czas pracy przed monitorem komputera klasy I-III do 40 minut, klasy IV- VI do 60 minut, w kl. VII – VIII do 90 minut
7. Zalecane jest wskazywanie uczniom **zadań obowiązkowych oraz zadań dodatkowych** dla chętnych. Zadania te z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej zapewniających wymianę informacji będą przekazywane nauczycielom.
8. **Zajęcia on-line oraz godziny konsultacji z nauczycielem** dla poszczególnych oddziałów **odbywają się zgodnie z dotychczasowym tygodniowym planem lekcji**, który uwzględnia
9. **Nauczyciel przedmiotu** jest dostępny dla ucznia w godzinach swojej pracy zgodnie z tygodniowym planem zajęć. W tym czasie organizuje spotkania wirtualne ze swoją z klasą na uzgodnionym portalu, platformie lub udziela uczniom konsultacji – można kontaktować się z nim za pomocą poczty elektronicznej oraz Messengera, Facebooka.
10. **Nauczyciele oddziału przedszkolnego, klas I – III, prowadzący wczesne wspomaganie rozwoju oraz zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze** lub zajęcia uczniów z niepełnosprawnością intelektualną lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi są dostępni dla uczniów, rodziców i nauczycieli w godzinach swojej pracy za pomocą wykorzystania środków komunikacji elektronicznej. Informują rodziców o dostępnych materiałach i możliwych formach ich realizacji przez dziecko lub ucznia w domu
11. **Nauczyciele specjaliści** (pedagog, psycholog) są dostępni dla uczniów, rodziców i nauczycieli w godzinach swojej pracy za pomocą wykorzystania środków komunikacji elektronicznej. Prowadzą wsparcie indywidualne i grupy wsparcia on-line. Można się z nimi kontaktować za pomocą poczty elektronicznej oraz ustalonych przez specjalistę form kontaktu.
12. **Nauczyciele współorganizujący proces kształcenia uczniów niepełnosprawnych** ustalą indywidualnie z ich rodzicami zasady wsparcia i współpracy, zgodnie z ustaloną liczbą godzin w umowie o pracę. Tygodniowy układ zajęć z uwzględnieniem metod i technik wspierania ucznia na odległość prześlą do dyrektora, zgodnie z załącznikiem nr 3.
13. **Nauczyciele bibliotekarze** są dostępni dla uczniów w godzinach swojej pracy za pomocą wykorzystania środków komunikacji elektronicznej. Ich zadania to:
 - 1) udostępnianie zasobów biblioteki on-line,
 - 2) udzielanie wsparcia uczniom przy wykonywaniu zadań i aktywności zleconych przez nauczycieli, szczególnie w zakresie wskazywania literatury przedmiotu w formie elektronicznej,
 - 3) publikacja raz w tygodniu recenzji ciekawej książki jako zachęta do jej przeczytania,
 - 4) prowadzenie bloga, czatu na temat ciekawych publikacji, literatury

14. **Nauczyciele świetlicy** są dostępni dla uczniów i rodziców za pomocą wykorzystania środków komunikacji elektronicznej w godzinach swojej pracy. Prowadzą konsultacje i wsparcie w zakresie rozpowszechniania ciekawych zabaw i gier do wykorzystania w czasie przedłużającego się pobytu dzieci w domu.
15. **W wyjątkowej sytuacji**, gdy wystąpi **brak możliwości pracy z uczniem** za pomocą metod i technik organizacji kształcenia na odległość dyrektor szkoły w uzgodnieniu nauczycielami prowadzącymi zajęcia przesyła materiały wersji papierowej pocztą na wskazany przez rodzica adres.

II. Sposoby organizowania nauki zdalnej

1. Wykorzystanie materiałów udostępnionych przez nauczyciela, w szczególności tych rekomendowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (zwłaszcza platforma edukacyjna www.epodreczniki.pl , strona CKE),
2. wykorzystanie modeli nauczania zdalnego:
 - 1) **nauczanie podające z wykorzystaniem TIK** - przekazywanie lub udostępnianie uczniom gotowych informacji przez nauczyciela lub podręcznik i ich zapamiętywanie (dialog, przemówienie, wykład, książkę i czasopismo, płyty, kasety i środki masowej komunikacji).
 - 2) **kształcenie wyprzedzające** - aktywne organizowanie wiadomości w procesie samodzielnego zbierania informacji, a także przez poszukiwanie odniesień we własnej wiedzy dotychczasowej. Uczniowie, aby zrozumieć nowy materiał, używają wcześniejszej wiedzy, poszukują w pamięci informacji i doświadczeń, które pozwolą im na zrozumienie nowego materiału i nadanie mu znaczenia.
 - 3) **kształcenie hybrydowe** (*blended learning*) - integracja narzędzi on-line z tradycyjnymi metodami uczenia się.
 - 4) **metoda projektowa** - projekt powinien mieć charakter interdyscyplinarny, a więc integrujący wiedzę przekazywaną w ramach różnych przedmiotów nauczania, uczniowie samodzielnie planują i pracują, zdobywanie wiedzy następuje wraz z jednoczesnym jej wykorzystaniem w praktyce, uczniowie korzystają z wielu źródeł wiedzy i informacji, Pracując metodą projektu, można wykorzystać wiele narzędzi ICT:
 - a) między uczniami a nauczycielem oraz między samymi uczniami za pomocą np. poczty elektronicznej, komunikatorów czy też serwisów społecznościowych,
 - b) Internet, jako źródło wiedzy niezbędne podczas poszukiwania informacji na określony przez projekt temat,
 - c) prowadzenie bloga projektu, wpisy w serwisie społecznościowym na specjalnie do tego utworzonym fanpage, zapiski na Twitterze,
 - d) Prezentacja końcowa pracy na forum grupy przy wykorzystaniu multimedialnych.
 - 5) **nauczanie problemowe** (*problem based learning* – PBL)- samodzielne dochodzenie do wiedzy. Jest sposobem na samodzielne dochodzenie do wiedzy i przekształcanie jej z biernej w czynną oraz sprzyja odkrywaniu nowych wiadomości i wykorzystywaniu ich w praktyce. Jest klasyczna metoda

problemową, metodę przypadków, metodę sytuacyjną, burzę mózgów, mikronauczanie i gry dydaktyczne. Sprawiają, że uczniowie nie przechodzą obojętnie wobec sytuacji, której nie rozumieją albo nie potrafią rozwiązać, tylko poszukują rozwiązania i wykorzystują je w praktyce .

6) gamifikacja- grywalizacja lub gryfikacja lub gamifikacja (ang. *gamification*) polega na wykorzystaniu mechaniki znanej np. z gier fabularnych i komputerowych, do modyfikowania zachowań uczniów w sytuacjach niebędących grami, w celu zwiększenia zaangażowania ludzi. Gamifikacja pozwala zaangażować uczniów do zajęć, które są zgodne z oczekiwaniami nauczyciela, nawet jeśli są one uważane za nudne lub rutynowe.

III. Tryb realizacji zadań

1. Współpraca nauczycieli z uczniami oraz rodzicami (opiekunami prawnymi uczniów) odbywa się przede wszystkim za pomocą:
 - 1) dziennika elektronicznego Synergia Librus,
 - 2) poczty elektronicznej,
 - 3) strony internetowej szkoły,
 - 4) aplikacji Skype,
 - 5) platformy dla szkół i uczelni GSuite,
 - 6) wirtualnych dysków,
 - a) komunikatorów ustalonych przez nauczyciela i rodzicami (zapewniającymi bezpieczeństwo) oraz dostęp wszystkich uczniów.
2. Aby korzystanie z czatu, wideorozmowy lub rozmowy głosowej miało walory edukacyjne, nauczyciel powinien:
 - 1) poinformować uczniów o czasie i celu rozmowy,
 - 2) poinformować o zasadach zachowania się podczas rozmowy na czacie,
 - 3) przypomnieć za pośrednictwem poczty elektronicznej o terminie czatu,
 - 4) moderować temat rozmowy na czacie.
3. Nauczyciel może organizować zdalne nauczanie w domu, jeżeli posiada właściwe środki do zabezpieczenia sprzętu komputerowego przed wyciekiem.
4. W innych sytuacjach nauczanie zdalne odbywa się w szkole z wykorzystaniem sprzętu szkolnego i łączy sieci Internet.
5. Nauczyciele organizują naukę zdalną zgodnie z ustalonymi formami nauczania i harmonogramem zajęć - załącznik nr 1.
6. W trakcie organizowania nauki na odległość nauczyciele są zobowiązani do przestrzegania następujących zasad:
 - 1) Uczeń dziennie nie może korzystać z komputera
 - a) w oddziałach 0, klasach I-III nie dłużej niż 40 minut,
 - b) w klasach IV-VI nie dłużej niż 60 minut
 - c) w klasach VII-VIII nie dłużej niż 90 minut
 - 2) Pojedyncza lekcja online nie może trwać dłużej niż 30 minut.

- 3) Zajęcia online nie mogą występować po sobie. Lekcje powinny być przeplatane innymi formami kształcenia na odległość
- 4) Nauczyciel przekazuje materiały dla uczniów do nauki własnej, systematycznie i niewielkimi partiami, stosując się do zasady nie przeciążania uczniów (zadania często, ale mało)
7. Formami nauczania na odległość przyjętymi przez dyrektora do stosowania w Zespole Szkolno-Przedszkolnym są:
 - 1) Wideo lub audiokonferencje z przestrzeganiem ustalonych zasad,
 - 2) Czaty za pomocą ustalonych przez nauczyciela komunikatorów, dostępnych dla uczniów,
 - 3) Konsultacje z uczniami i rodzicami, mające na celu przedstawienie nowego materiału, utrwalenie lub sprawdzenie wiadomości i umiejętności,
 - 4) Przekazywanie materiałów,
 - 5) Monitorowanie postępów ucznia i informowanie o nich rodziców lub prawnych opiekunów.
8. Obowiązki ucznia.
 - 1) Oddziały przedszkolne i klasy I-III
 - a) Współpraca nauczycieli z wychowankami i uczniami klas młodszych odbywa się z wykorzystaniem pomocy rodziców.
 - 2) Uczniowie klas IV-VIII
 - a) Uczeń jest zobowiązany do aktywnego udziału we wszystkich formach kształcenia na odległość.
 - b) Uczeń jest zobowiązany systematycznego przekazywania wypełnionych materiałów, dających podstawę do oceny pracy ucznia.

IV. Zadania wychowawcy klas

1. Wychowawcy klas zbiorą informację dotyczące:
 - 1) aktualnych telefonów i adresów mailowych uczniów i rodziców w swojej klasie,
 - 2) preferowanych form komunikacji przy zdalnej realizacji programów nauczania z wykorzystaniem np. komunikatorów, grup społecznościowych, poczty elektronicznej, platform edukacyjnych, dziennika elektronicznego,
 - 3) możliwości dostępu ucznia do sprzętu komputerowego i dostępu do Internetu w warunkach domowych w czasie trwania zajęć on-line,
2. Wychowawcy klas ustalą sposób komunikowania się z uczniami i rodzicami klasy i informację prześlą do dyrektora szkoły oraz nauczycieli uczących w danym oddziale. Wzór informacji stanowi załącznik nr 1 do Zasad.
3. Wychowawca na wybranym komunikatorze zakłada bądź zleca założenie profili indywidualnych uczniów oraz zakłada profil grupowy klasy. Jest moderatorem tej grupy.

V Zadania nauczycieli

1. Nauczyciele na podstawie planów dydaktycznych ustalają Tygodniowy zakres treści nauczania do zrealizowania w poszczególnych oddziałach klas oraz sposób realizacji tych treści, w tym zadania do wykonania w czasie kształcenia bez użycia monitorów komputerowych. Wzór informacji stanowi załącznik nr 2 do Zasad.
2. Tygodniowy zakres zadań dla ucznia uwzględnia przewidywany, realny czas wykonania zadań z uwzględnieniem tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin dla poszczególnych przedmiotów.
3. Tygodniowy zakres zadań jest przekazywany dyrektorowi najpóźniej do czwartku każdego tygodnia i obejmuje zadania na kolejny tydzień.
4. W przypadku braku uwag dyrektora w poniedziałek, przed rozpoczęciem zajęć, nauczyciel udostępnia tygodniowy zakres zadań do wiadomości dla uczniów i rodziców w dzienniku elektronicznym oraz ustalonymi przez siebie formami kontaktu z rodzicami i z uczniami (platformy, maile, sms)
5. Uczniowie biorą udział w zaplanowanych zajęciach on-line oraz realizują zadania i przesyłają do nauczyciela w ustalonym przez niego terminie, nie później jednak niż do piątku każdego tygodnia.
6. W przypadku braku realizacji zaplanowanych zadań przez nauczyciela, nauczyciel zgłasza dyrektorowi niezrealizowanie treści podstawy programowej z wyjaśnieniem przyczyn zaistniałej sytuacji oraz przedstawia sposób modyfikacji planu dydaktycznego.
7. Nauczyciele zgłaszają do dyrektora ewentualną potrzebę modyfikacji programu nauczania w związku z nową organizacją procesu kształcenia.
8. Nauczyciele ustalają terminy konsultacji poprzez wskazanie dnia tygodnia i godzin dostępności nauczyciela dla ucznia i rodziców oraz przesyłają te informacje dyrektorowi szkoły, w celu udostępnienia.).
9. Nauczyciele oraz specjaliści zobowiązani są do dostosowania sposobów i metod pracy do potrzeb i możliwości uczniów, w tym wynikających z IPET-ów,
10. Nauczyciel ma obowiązek przekazywania uczniowi informacji o tym, w jaki sposób, uczeń ma przekazać mu rozwiązana kartę pracy , zdanie lub inne prace.

VI. Zadania dyrektora

1. Dyrektor przekazuje uczniom, rodzicom i nauczycielom informację o Zasadach organizacji pracy szkoły w okresie czasowego ograniczenia jej funkcjonowania za pomocą strony internetowej szkoły.
2. Koordynuje współpracę nauczycieli z uczniami i rodzicami poprzez realizację zadań określonych w przyjętych Zasadach.
3. Nadzoruje obciążenie uczniów zadaniami wskazanymi przez nauczycieli w tygodniowym zakresie treści nauczania.

4. Dyrektor z informacji o terminach konsultacji poszczególnych nauczycieli tworzy i udostępnia Harmonogram konsultacji dla uczniów i rodziców.
5. Dyrektor w razie potrzeby modyfikuje Szkolny zestaw programów.

VII. Sposób monitorowania postępów uczniów oraz sposób weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów

1. **Postępy uczniów** będą monitorowane poprzez obserwacje aktywności uczniów w czasie spotkań on-line oraz udzielanie ustnej lub pisemnej informacji zwrotnej (komentarza) do :
 - 1) odpowiedzi ustnych w czasie zajęć on-line lub w trakcie rozmów telefonicznych,
 - 2) wypowiedzi uczniów na czacie tekstowym, na forum dyskusyjnym,
 - 3) wypowiedzi uczniów w czasie wideokonferencji/webinariów i innych form komunikowania się on-line.
 - 4) zadań i prac przesłanych do nauczyciela drogą elektroniczną.
2. **Weryfikacja wiedzy** i umiejętności uczniów będzie odbywała się poprzez ocenianie bieżące:
 - 1) odpowiedzi ustnych w czasie zajęć on-line lub w trakcie rozmów telefonicznych,
 - 2) wypowiedzi uczniów na czacie tekstowym, na forum dyskusyjnym,
 - 3) wypowiedzi uczniów w czasie wideokonferencji/webinariów i innych form komunikowania się on-line,
 - 4) wykonanych w domu zadań zleconych przez nauczyciela, przesłanych mailem lub inną drogą elektroniczną,
 - 5) testy on-line udostępnione na platformie GSuit.
 - 6) aktywnego udziału ucznia w organizowanych formach,
3. Kryteria ocen bieżących oraz sposób uzasadniania tych ocen określa statut w Szkole Podstawowej w Świątkach

VIII. Konsultacje z nauczycielem prowadzącym zajęcia

1. Nauczyciel jest zobowiązany do udzielania konsultacji każdemu uczniowi lub rodzicowi w czasie wyznaczonych godzin konsultacji.
2. Harmonogram konsultacji jest udostępniony na stronie internetowej szkoły.
3. Uczeń ma możliwość konsultacji z nauczycielem również poza wskazanymi w Harmonogramie godzinami konsultacji - w czasie wyznaczonym na zajęcia przedmiotowe w tygodniowym planie lekcji.
4. Konsultacje odbywają się w formie:
 - 1) telefonicznej (za zgodą nauczyciela),
 - 2) mailowej,
 - 3) na czacie tekstowym, na indywidualnym forum dyskusyjnym,
 - 4) w czasie wideokonferencji,

5) innych form komunikowania się on-line uzgodnionych z rodzicem

IX . Informowanie uczniów lub rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez ucznia ocenach

1. Rodzice oraz uczniowie będą informowani o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych ocenach za pośrednictwem dziennika elektronicznego.
2. W/w informacje mogą być przekazywane także za pomocą innych, uzgodnionych z rodzicem, dostępnych form porozumiewania się na odległość, w tym w czasie ustalonych w harmonogramie konsultacji
3. Uczniowie dodatkowo otrzymują informację zwrotną o postępach w nauce oraz ocenach na bieżąco w czasie zajęć on-line oraz konsultacji w trakcie wyznaczonych w tygodniowym planie godzin zajęć.

X . Dokumentowanie realizacji zadań szkoły

1. Dokumentowanie realizacji obowiązku szkolnego w czasie realizacji podstawy programowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.
 - 1) w czasie zajęć on-line nauczyciel na podstawie aktywności ucznia odznacza jego obecność w dzienniku elektronicznym,
 - 2) biorąc pod uwagę brak możliwości dostępu ucznia do sprzętu komputerowego lub brak dostępu do Internetu w warunkach domowych oraz różne warunki lokalowe i wielodzietność rodziny, które mogą wpływać na specyfikę nauki dziecka w domu - obecność może być zaliczona na podstawie wykonanego zadania w rozliczeniu tygodniowym.
2. Dokumentowanie realizacji zadań nauczyciela odbywa się poprzez:
 - 1) Uzupełnianie dziennika elektronicznego, w tym wpisanie zrealizowanych tematów, dostosowanie treści zajęć edukacyjnych do metod kształcenia na odległość i wypełnianie uwag dotyczących aktywności uczniów (20.03 - obecny na czacie, przekazał pracę własną)

XI. Zasady zaliczania do wymiaru godzin prowadzonych bezpośrednio z uczniami poszczególnych zajęć realizowanych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1. Do wymiaru godzin zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami realizowanych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość zalicza się:
 - 1) prowadzenie zajęć on-line,
 - 2) rozmowy telefoniczne z uczniami,
 - 3) rozmowy z uczniami na czacie tekstowym, na forum dyskusyjnym,
 - 4) prowadzenie wideokonferencji/webinariów i innych form komunikowania się on – line,
 - 5) prowadzenie korespondencji mailowej lub za pośrednictwem innych dostępnych form komunikowania się na odległość,
 - 6) prowadzenie konsultacji w czasie zajęć wyznaczonych w tygodniowym planie godzin.

2. Informuje się, że nauczyciele realizujący zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość otrzymują wynagrodzenie za pracę w składnikach i wysokości wynikających z ich uprawnień.
3. W okresie, w którym nauczyciele nie będą świadczyli pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, lecz będą pozostawali w gotowości do pracy, zachowują prawo do wynagrodzenia zasadniczego w wysokości wynikającej z ich osobistego zaszeregowania oraz dodatku funkcyjnego.

XII. Postanowienia końcowe.

1. **Nauczanie zdalne nie może oznaczać dla ucznia bycia „sam na sam” z komputerem. Obowiązkiem nauczyciela podczas kształcenia na odległość jest zapewnienia mu pomocy technicznej i dydaktycznej.**
2. Czytelna komunikacja ma również zasadnicze znaczenie podczas procesu nauczania zdalnego, ponieważ to, co uczący chce przekazać, nie zawsze jest odbierane przez ucznia zamierzony przez nauczyciela sposób.
3. Realizując proces dydaktyczny on-line nauczyciel musi pamiętać o następujących kwestiach:
 - 1) komunikacja musi być postrzegana jako kluczowy element edukacji na odległość,
 - 2) wykorzystanie możliwości technologicznych wymaga dostosowania ich do warunków i potrzeb konkretnego kursu on-line,
 - 3) osobiste zaangażowanie nauczyciela jest nieodłącznym atrybutem skutecznej edukacji zdalnej,
 - 4) nawet najbardziej wyrafinowana technologia informacyjno-komunikacyjna ma ograniczenia.